

Tulevaisuuden ennakointi kirjastoissa

YKN-kokous 24.4.2024 Rovaniemi

Koonnut Kristiina Hoikka, kirjastonhoitaja, AKE Rovaniemi

Kuvat Juliaana Grahn, koordinaattori, AKE Tampere

Mitä AKE mahdollistaa:

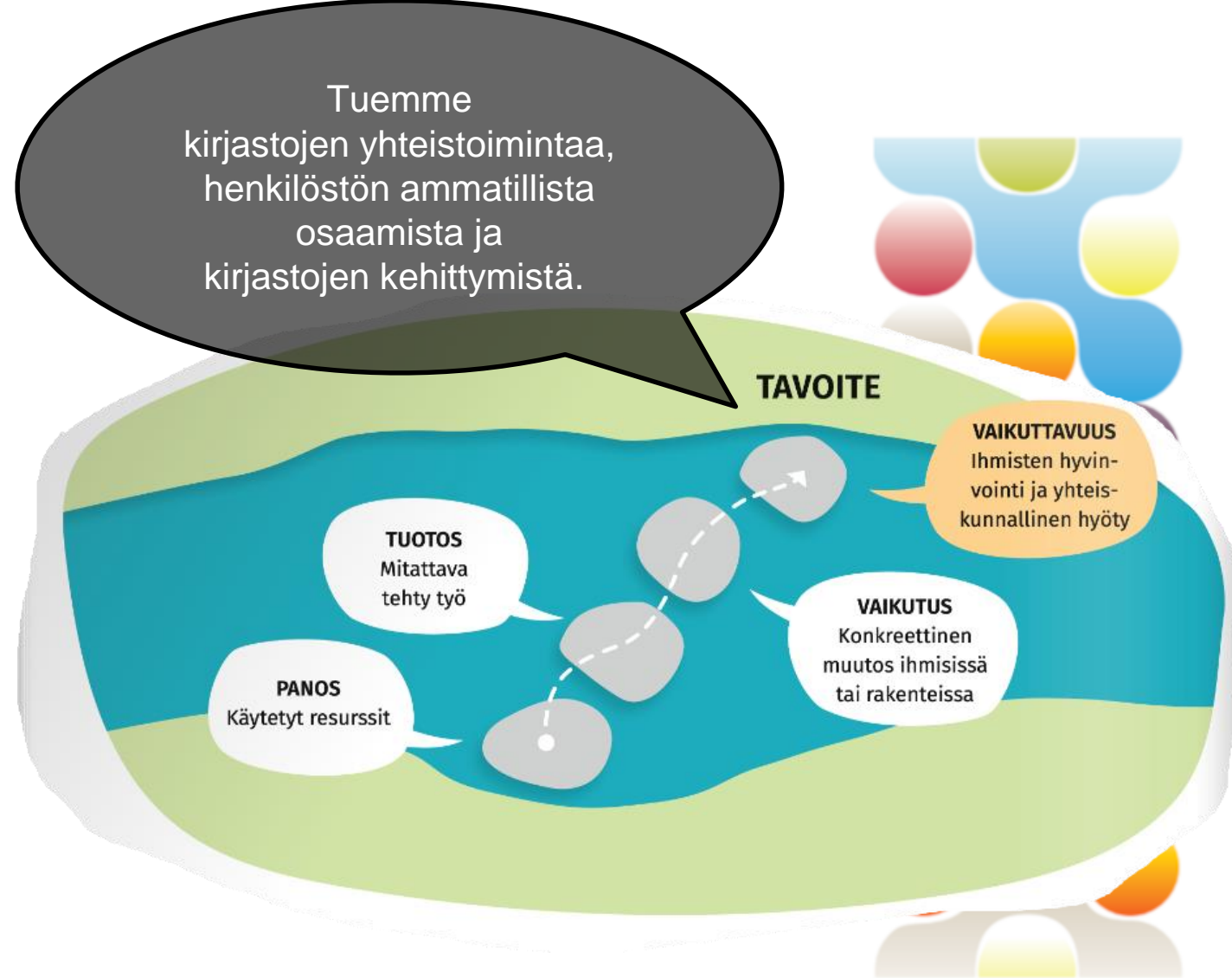
AKEnttien yhteinen näkemys tulevaisuustyöstä

- Meillä on valtakunnallinen tiedotus- ja henkilöstön osallistamisverkosto käytössä.
- Järjestämme koulutuksia ja fasilitointia ja teemme materiaaleja.
- Esihenkilöiltä tarvitaan tuki henkilöstön sitouttamiseen jatkuvaan oppimiseen.
- AKEt ovat mukana mahdollistamassa alueiden visiotyötä.
- Ehdotamme AKE:n edustajaa Suunta-asiakirjan päivitystyöhön.

Miten Ake voi viedä kirjastoja ennakointia kohti:

- Olemme käyneet koulutuksissa, puhumme asioista samoilla termeillä ja AKEntit ovat samalla lähtöviivalla.
- Tulevaisuuden ennakoinnin harjoituskierron on tehtynä. Materiaalia jatkotyöskentöön on ja työ myös jatkuu. Tulevaisuuskahveilla 24.1.2024 kysyimme osallistujilta, miten haluaisit olla mukana.
- Meillä on mahdollisuus kysyä, olemmeko ennakoivia ja miten se näkyy henkilöstölle. Tiedostava on jo matkalla toivottuihin tulevaisuuksiin.
- Meillä on välineitä henkilöstön ja oman tulevaisuusajattelun aktivointiin.

[Alueellinen kehittämistehtävä Tampere /Etusivu / Julkaisut / Vaikuttamisopas](#)

ENNAKOINNIN PROSESSI

KERÄÄ SIGNAALEITA

Toimintaympäristön havainnointi laajalla skaalalla: mitä uutta ja yllättävää on näköpiirissä? Kootaan ylös signaaleina.

TOIMINTAYMPÄRISTÖN TARKKAILU

Systemaattinen prosessi, joka jatkuu. Systemaattisuus näkyy laajassa näkökulmassa (PESTEC) ja monessa eri tiedonlähteessä (uutiset, some, lait, mielipidevaikuttajat jne).

MUUTOSAJURIT

Useampia signaaleita samasta aiheesta -> havaitaan muutosajuri eli muutos, joka on käynnissä.

PESTEC

Politiikka
Talous
Yhteiskunta
Teknologia
Ympäristö
Kulttuuri

TRENDIKORTIT

Havaittuja muutosajureita voidaan kirjoittaa auki trendikorttien muodossa. Trendikortissa kuvataan muutosta tulevaisuuden näkökulmasta.

MUU IDEOINTI

Havaittuja muutosajureita voidaan käyttää myös muutoin ideoinnin apuvälineinä, esim. tulevaisuuspyörämenetelmää hyödyntäen.

SKENAARIOT

Havaittuja muutoksia voi pohtia erilaisten skenaarioiden näkökulmasta. Millaisia eri tulevaisuuksia muutokseen voisi liittyä?

Tekoja ja tuloksia

”AKE-työ on ennakointia: Teemme perusteltuja valintoja 1 - 4 vuoden aikajänteellä ottaa juuri tiettyjä osaamisen kehittämisen painopisteitä alueilla.” Erään AKEntin lausahdus.

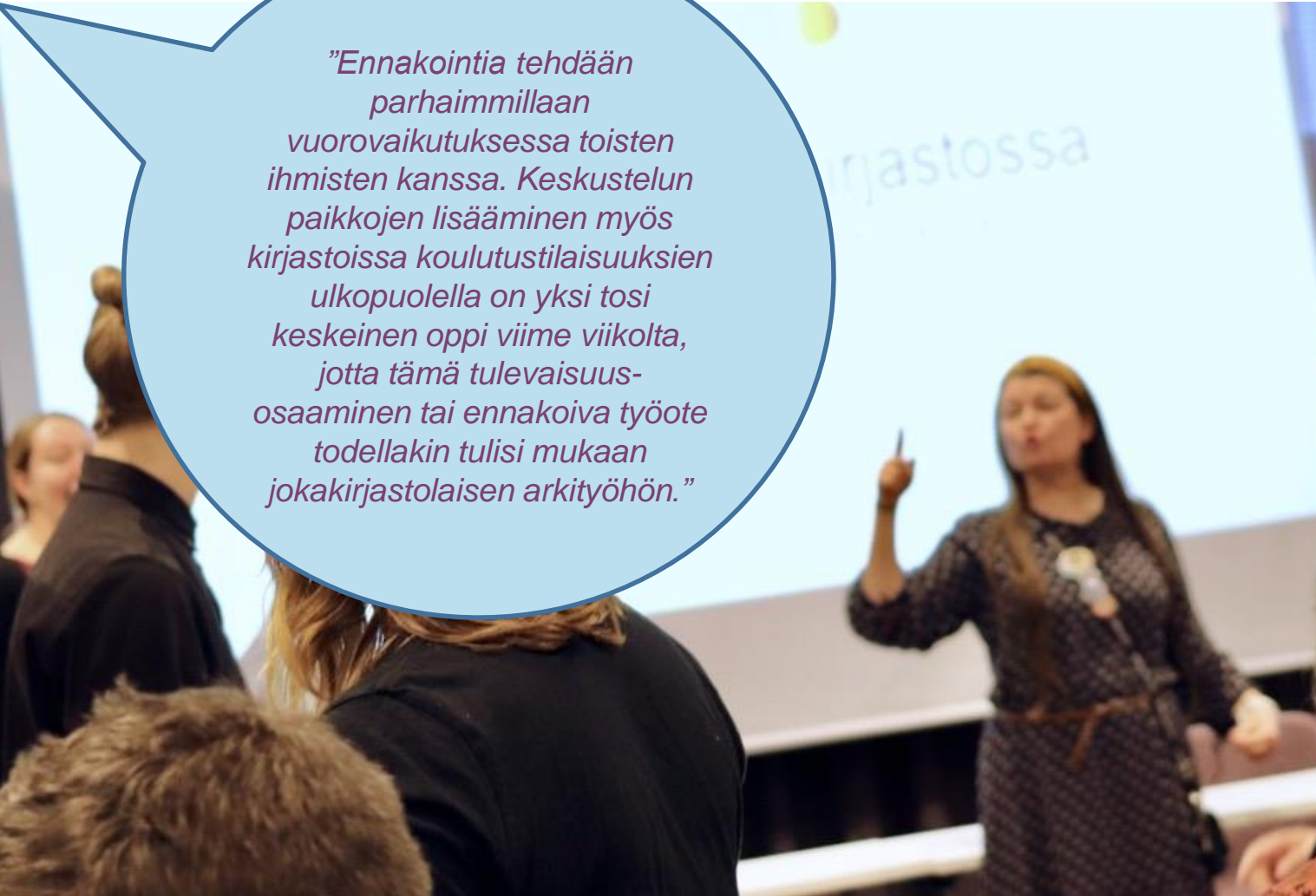
”AKE-tapaaminen konkretisoi ihan ensimmäisen kouluttautumiskierroksen teemoja: AKE-työn luonne osallistumaan kutsuvana, ennakoivana ja motivoivana, monikanavaisena, tulevaisuustyön käsitteet hallitsevana, viestintätaitoisena ja työtä kehittävästi arvioivana kirjastoalan osaamisen kehittäjänä mietitytti siis myös viime viikolla.” Erään AKEntin palaute tapaamisesta Rovaniemellä.

”Alustavasti on suunnitteilla, että sitä [ennakointia] alettaisiin systemaattisesti tehdä kirjastoalalla eri toimijoiden kautta ja prosessi on jatkuva.” Erään AKEntin korvanappiin saama tieto.

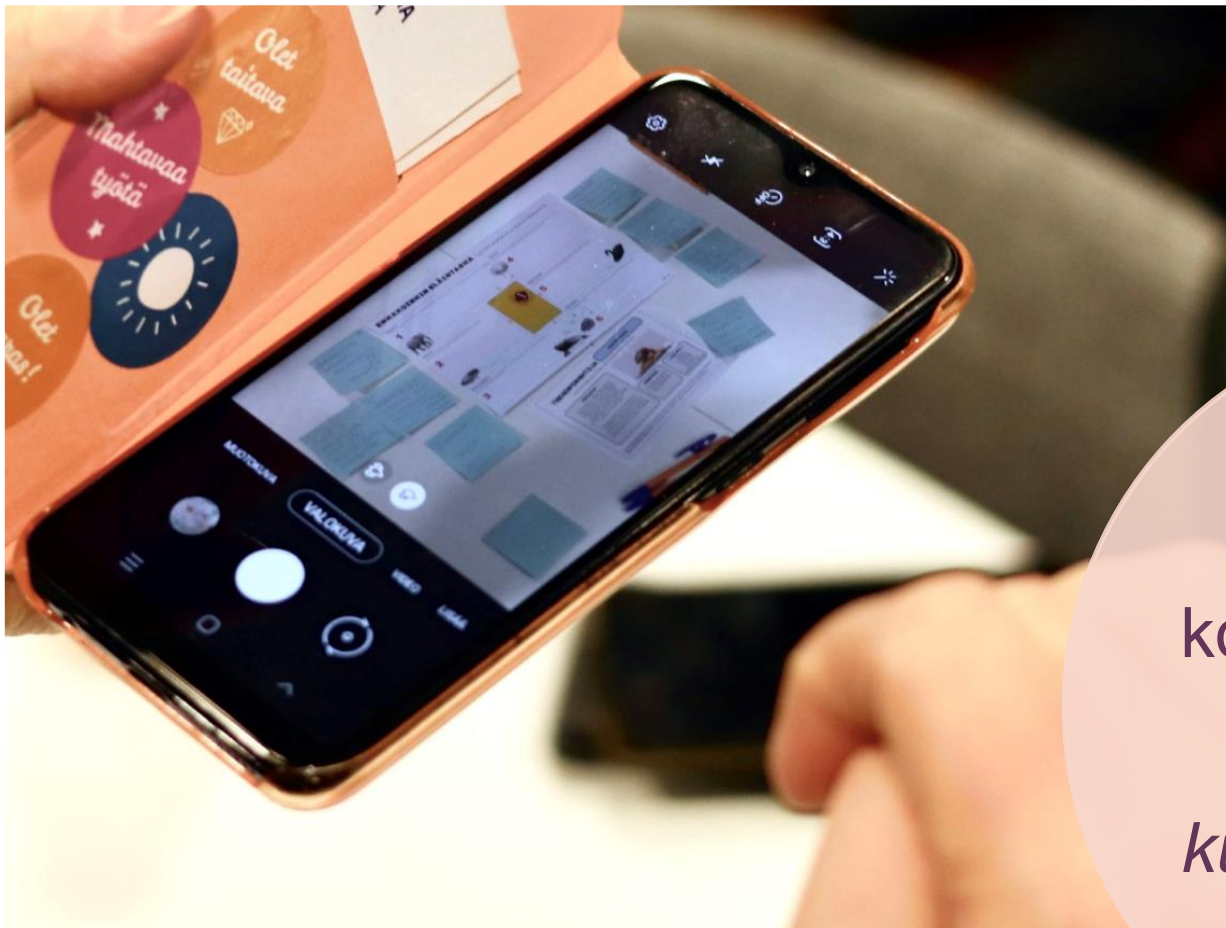
Miten kirjastolaiset saadaan mukaan?

- AKEssa on joukkovoimaa. Teemme yhteistyötä.
- AKEssa on aluetuntemusta.
- Koulutusten, julkaisujen ja tilaisuuksien markkinointia tehdään jo nyt.
- Osallistamme. Keräämme tietoa henkilöstöltä kyselyillä ja keskusteluilla, esim. osaamiskeskustelut ja palautteet.
- Teemme ennakointia ja jatkuvan oppimisen asennetta tutuksi Kartta osaamisen poluille – perehdytys- ja kehityskeskustelupaketissa.

A photograph of a woman in a dark patterned dress presenting to an audience. She is pointing upwards with her right hand. In the background, a screen displays the word 'kirjastossa'. A large blue speech bubble is overlaid on the image, containing text.

”Ennakointia tehdään parhaimmillaan vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa. Keskustelun paikkojen lisääminen myös kirjastoissa koulutustilaisuuksien ulkopuolella on yksi tosi keskeinen oppi viime viikolta, jotta tämä tulevaisuusosaaminen tai ennakoiva työote todellakin tulisi mukaan jokikirjastolaisen arkityöhön.”

Koulutus Rovaniemellä 19.4.2024

Yhteensä 30 osallistujaa:
Kaikki AKE-alueet ja
VAKE, Seinäjoen Erte ja
Suomen saamelainen
erikoiskirjasto Rovaniemi

Tulevaisuuden
ennakointia
koordinaattoreille,
Oona Tikka ja
Tat /
kulttuurituotannon
lehtori HUMAK

Tulevaisuuksien kuvittelu
Ennakoinnin eläintarhassa ja
pelilliset menetelmät

Työpajan tavoite

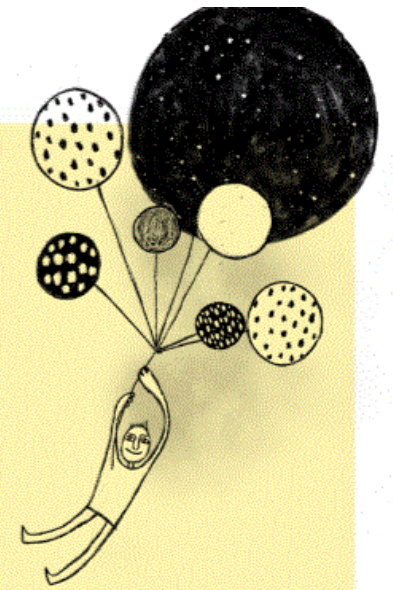
- Esitellä **helppoja tapoja** sisällyttää tulevaisuusajattelu osaksi kaikkien kirjastolaisten työtä
- Tarjota työkaluja **aiemmin tehdyn ennakointityön** jatkamiseen
- Vahvistaa aktiivista **tulevaisuuden tekemisen asennetta**

”Tämä lähti sitten Ennakoinnin eläintarhassa jo niinkin kivasti liikkeelle, ettei käytännönläheisten kirjastoammattilaisten edes tarvitse puhua välttämättä tulevaisuudesta ja ideoinnista erikseen - me pystymme tunnistamaan ja sanomaan suoraan erilaisiin trendeihin liittyviä asioita...”
Erään AKEntin kommentti.

Työpajan sisältö

- **Miksi pelit?** Lisätietoja [pelillistämisestä ennakoinnissa](#)
 - Estävät ajattelemasta tutulla tavalla > säännöt, sattuma
 - Muistuttavat muodollaan rennosta yhdessäolosta
 - Jokaisella osallistujalla on oma vuoro vaikuttaa
 - Helppo asettaa aikarajoja
 - Lisätietoa: Nguyen 2023 [Pelien filosofia – toimijuus taiteena](#)
- **Kokeillaan kolmea peliä**
 - Polak-peli, *lämmittely*
 - Kulttuuriluotain, *signaalien kerääminen*
 - Ennakoinnin eläintarha, *tunnistettujen muutosten seuraaminen*
- **Linkkejä tulevaisuuspeleihin, tulevaisuuskuvien luominen**

Signaalien kerääminen: Kulttuuriluotaimet

Menetelmää voi versioida monella tavalla, esittelen tänään kaksi.

Lisätietoa [kulttuuriluotaimista](#)

(Gaver, Dunne & Pacenti 1999. Cultural Probes)

- **Pikapeli**

- Digitaalinen
- Nopeaa palautetta

<https://padlet.com/oonatikkaoja/pikapeli>

- **Postikortti tulevaisuudesta**

- Fyysinen
- Helppo suunnata myös kirjaston asiakkaille

:Padlet

Oona Tikkaoja + 25 • 4 päivää

Pikapeli

Vastaa kysymykseen, jonka sait sähköpostitse! Voit vastata tekstillä, kuvalla tai videolla.

Katso ympärillesi: mitä sellaista näet, jonka uskot vahvistuvan tulevaisuudessa?

+ ✖

Ihmisten osaaminen

Yhteistyö

Verkostot

Jakaminen

Henkilökunnan osaamisen monimuotoituminen

Ammattitaito

Empatia

Erilaiset digialustat ja niiden käyttö lisääntyvät entisestään

Uskalletaan luottaa, että osataan tehdä itse

Polarisaatio

Teknologian hyödyntäminen

Ystävällisyys

Yhdessä tekeminen

Kuunteleminen

Sosiaaliset taidot

Mitä uutta olet lähiaikoina havainnut asiakkaiden keskuudessa?

+ ✖

omatoimisuus lisääntyy sekä palveluissa että tiedonhaussa

Digitalisaation yleistymisen

Ovat tietoisempia ja vaatimukset sen mukaisia

Sosiaaliset ongelmat

Häiriköivä ja väkivaltainen käytös lisääntyy epidemian tavoin.

Kirjastojen palveluihin halutaan vaikuttaa oma-aloitteisesti, odottamatta asiakaskyselyjä

Kääntäjän avulla kommunikointi

Häiriökäyttäytyminen ja huonovointisuus

Toisaalta omatoimisuus lisääntynyt, toisaalta kysellään enemmän miten joku (yksinkertainen) asia tehdään (uusia asiakkaita? :))

Mihin hämmästyttävään asiaan olet törmännyt työssäsi lähiaikoina?

+ ✖

nuorten rohkeus ja innovatiivisuus

Miten siistiä ja monipuolista kirjastotyö voi olla

Kirjastolaiset eivät ymmärrä, tai vaatimattomuuttaan eivät tunnusta, kuinka paljon he osaavat.

Pienten kuntien pienten kirjastojen ajaminen kylmäsemiksi kunnalliselta taholta

Ihmisen omaa toimintaa koskevien mielikuvien ja todellisuuden vastaamattomuus

Esim. verkostoyhteistyöhön osallistuva ihminen, joka itse arvelee osallistuvansa aktiivisesti ryhmän työskentelyyn ja kokee sen jopa kuormittavana, mutta käytännössä tämä ei näy ryhmän muille jäsenille lainkaan

Tietotulva hukuttaa meidät

Kollegojen tuki kannattelee tosi paljon

kuinka innostuneesti ammattilaisetkin kläyttävät teknologiaa

Mikä asia työssäsi toimi ennen, mutta ei enää (yhtä hyvin)?

+ ✖

Vuorovaikutus nuorten kanssa

Huolellinen keskittyminen yhteen asiaan kerrallaan. (Syinä mm. opittu multitaskaus sekä kasvaneet vaatimukset itsen ulkopuolelta.)

Keskittymiskyky

kuntatalous vaikuttaa siihen, että nykyisin ei kunnan rahalla enää pystytä kouluttautumaan / tekemään tutustumismatkoja kuten ennen. Nämä jäävät pitkälti AKE:n vastattavaksi.

Ennen sai työskennellä hieman rennommin ja luovemmin. Nyt on enemmän byrokratiaa, sääntöjä, varmisteltavia asioita mihin kuluu aikaa.

Ihmislähtöinen ajattelu

Tapahtumien osallistujamäärät

Mikään ei ole enää tarpeeksi kiinnostavaa?

Mikä lähiaikojen uutinen yllätti sinut?

+ ✖

Hallituksen suuret sote-leikkaukset

Suomalaisten jätteen määrä on vähentynyt hurjasti! Positiivista 😊

miten politiikka ja valtiontalous voi mennä niin reilusti huonoon suuntaan nykyhallituksen toimilla

Hallituksen ehdotus rajata julkisen terveydenhuollon palveluita

Hallituksen suuret leikkaukset ja kiristykset

Hallituksen leikkaukset

Koulujen ovet aiotaan lukita, vaikka uhka on tullut sisältä päin

Että hallituksen toimia ymmärretään

Väkivaltautiset

Että kulttuuripuolta ajetaan niin päämäärätietoisesti alas

Poliittiset päätökset byrokratiaa ja rahaa

Tunnistettujen muutosten seuraaminen: Ennakoinnin eläintarha

- Muokattu peliksi [Sitran työpohjasta](#) > **muista** itse tekemisen mahdollisuus!
- Pelimuodon **ideana** on mm.
 - luoda innostava ideointihetki
 - antaa kaikille puheenvuoro
 - rajatun ajan avulla tuoda esiin myös villimpiä ajatuksia
- Pelin **teemoina** kirjastolaisten aiemmin työstämiä trendejä:
 - Hyvinvointia edistävä kirjasto
 - Mielenrauhan kirjasto
 - Asiakkaiden kirjasto
 - Helppo kirjasto
 - Rajoitettu kirjasto
 - Suvaitsematon kirjastoasiakas
 - Leikattu kirjasto

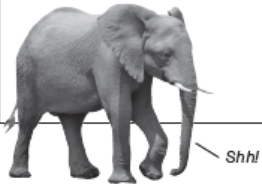
ENNAKOINNIN ELÄINTARHA

Tunnista yllätyksiä ja avarra näkökulmia

ELEFANTTI

Trendiin liittyvä todennäköinen asia tai ilmiö, josta ei juuri puhuta. Miltä suljemme silmämme, ja siksi yllätymme, kun se tapahtuu?

1

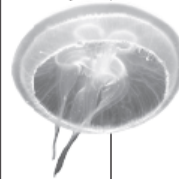

Käytetään kirjaston trendikortteja.

MEDUUSA

Ilmiö, jonka nopealla yleistymisellä tai muutoksella olisi merkittävä vaikutus tarkasteltavaan trendiin. Mikä ilmiö, tavallinen tai erikoisempi, voisi eskaloitua nopeasti ja odottamatta?

4

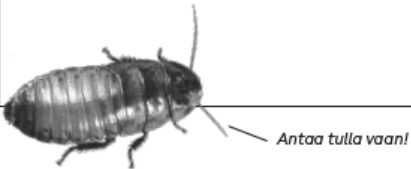

Numerointi muuttua peliksi, jota voi pelata nopalla.

TORAKKA

Toimija, asia tai ilmiö, joka selviytyy tai sopeutuu tarkasteltavaan muutokseen. Kenellä on erityistä kestävyyttä trendin mukanaan tuomassa muutoksessa?

2

TRENDI

Valitse trendikortteista

MUSTA JOUTSEN

Yllättävä tapahtuma, joka saattaisi muuttaa trendin suuntaa merkittävästi. Mikä tapahtuma voisi olla epätodennäköinen, mutta jolla voisi toteutuessaan olla suuri merkitys trendin suuntaan?

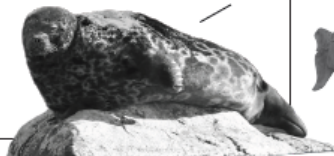
5

SAIMAANNORPPA

Toimija, asia tai ilmiö, joka on tarkasteltavan trendin näkökulmasta häviäjä. Kenen kannalta trendi on haitallinen? Kenet se asettaa haavoittuvaan asemaan?

3

KROTTIKALA

Asia, joka piilottelee muiden ilmiöiden takana. Minkälaisia taustaintressejä liittyy tarkasteltavaan trendiin? Kuka piilohyötty trendistä?

6

Koulutus 31.10. ja 29.11.2023

Tunnistettujen muutosten seuraaminen: Ennakoinnin eläintarha

- Muokattu peliksi [Sitran työpohjasta](#) > **muista** itse tekemisen mahdollisuus!
- Pelimuodon **ideana** on mm.
 - luoda innostava ideointihetki
 - antaa kaikille puheenvuoro
 - rajatun ajan avulla tuoda esiin myös villimpiä ajatuksia
- Pelin **teemoina** kirjastolaisten aiemmin työstämiä trendejä:
 - Hyvinvointia edistävä kirjasto
 - Mielenrauhan kirjasto
 - Asiakkaiden kirjasto
 - Helppo kirjasto
 - Rajoitettu kirjasto
 - Suvaitsematon kirjasto
 - Leikattu kirjasto

Pysy mukana
muutoksessa:
Kirjastoalan monet
tulevaisuudet I & II,
*Tulevaisuus-
muotoilija, Minna
Koskelo*

Yhteensä 35 osallistujaa:
Lahden ja Porvoon
alueen henkilöstö, AKE-
koordinaattorit ja AVIn
edustaja

Signaalit >> trendikortit

Muita koulutuksia 2019 - 2022

Koulutus ake-
koordinaattorien
ennakointi-
osaamisen
tueksi (24
osallistujaa)

Sitran
tulevaisuustaajuus
-koulutus AKE
Porvoo ja työpajat
henkilöstölle (30 -
40 hlö)

Ennakointia
käsitteleviä
tilaisuuksia,
AKEPike

Kiitos!

